

Επτά χρόνια εφαρμογής του «νέου» Κώδικα Δικηγόρων

Επτά χρόνια εφαρμογής του «νέου» Κώδικα Δικηγόρων συμπληρώνονται τις ημέρες που γράφονται οι γραμμές αυτές. Πρόσφορη συνεπώς η στιγμή, να προβληματιστούμε, κατά πόσον ο εν λόγω Κώδικας (που κυρώθηκε με τον ν 4194/2013, υπέστη δε ήδη από τα πρώτα στάδια τα εφαρμογής του διαδοχικές τροποποιήσεις «επί τα βελτίω» σε επιμέρους διατάξεις του, με τους ν. 4205/2013, 4254/2014, 4267/2014, 4285/2014 και 4356/2015) εκπληρώνει στ' αλήθεια την αποστολή της «βαθιάς τομής» στο δίκαιο άσκησης της δικηγορίας που κλήθηκε, μετά από ατέρμονες επεξεργασίες και συζητήσεις, να επιτελέσει.

Με την προδιάθεση αυτήν, ας προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε και αξιολογήσουμε, στην κατεύθυνση μιας πρώτης κριτικής επισκόπησης και βέβαια με την συνοπτικότητα που επιβάλλει η παρούσα θέση, από τη μια (κατωτέρω, υπό «Α»), τις βασικές θετικές καινοτομίες του ισχύοντος Κώδικα (στο εξής απλώς «ΚΔ/2013»), και από την άλλη (παρακάτω, υπό «Β»), τις κύριες αδυναμίες του, σε αντιδιαστολή πάντοτε με τις αντίστοιχες προηγούμενες ρυθμίσεις (εκείνες του πάλαι ποτέ ν.δ. 3026/1954, στο εξής απλώς «ΚΔ/1954»).

[Α/-] Με τον ΚΔ/2013 λοιπόν επέρχονται οι ακόλουθες ουσιώδεις μεταβολές στο νομικό καθεστώς της δικηγορίας που έχουν αναντίρρητα θετικό χαρακτήρα, είτε εισφέρουν αμιγώς νέες ρυθμίσεις, είτε συστηματοποιούν και βελτιώνουν κανόνες που ίσχυαν και πρωτύτερα:

(α) Εκσυγχρονίζεται σε σημαντικό βαθμό και προσανατολίζεται στον ορθολογισμό και τις απαιτήσεις αξιοκρατίας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας που επιβάλλουν, τόσο τα υπερκείμενα θεσμικά εγχώρια και διεθνή προτάγματα, όσο και οι καιροί, η διαδικασία εισδοχής στη δικηγορία. Με αυτό το πνεύμα, ο διαγωνισμός υποψηφίων δικηγόρων διεξάγεται πλέον σε πανελλήνια βάση, με παράλληλη μέριμνα ώστε να διασφαλίζεται, αφενός, το αδιάβλητο της διενέργειάς του, και, αφετέρου, η αξιολόγηση των διαγωνιζομένων στη βάση κατάλληλων ποιοτικών

κριτηρίων, ρυθμίζεται το ζήτημα της πιστοποίησης επάρκειας για τους κατόχους αλλοδαπών τίτλων σπουδών στη βάση των πραγματικών τους γνώσεων και δεξιοτήτων, ενώ επιχειρείται (αν και διστακτικά) γενική αναβάθμιση, τόσο της άσκησης καθαυτής, όσο και της θέσης του ασκούμενου δικηγόρου.

(β) Εκλείπουν οριστικά και κατά τρόπο συστηματικό και ενιαίο (αφού η κατάργησή τους είχε ήδη σε κάποιο βαθμό δρομολογηθεί υπό το κράτος του ΚΔ/1954, με τους ν. 3919/2011 και 4038/2012) οι παραδοσιακές και εκ των πραγμάτων ξεπερασμένες αγκυλώσεις στην ελεύθερη παροχή νομικών υπηρεσιών, ως μορφή οικονομικής ελευθερίας (τοπικοί περιορισμοί στην άσκηση δικηγορίας, απαγόρευση κατοχής περισσότερων εμμίσθων θέσεων, με εξαίρεση βέβαια το δημόσιο τομέα, απαγόρευση επαγγελματικής προβολής κλπ.)· και τούτο, χωρίς ωστόσο η έμφαση αυτή στην αμιγώς επαγγελματική διάσταση της δικηγορίας να αίρει το χαρακτήρα της, ως δημόσιο λειτούργημα, ούτε να την απομακρύνει από τις αντίστοιχες, διεθνώς άλλωστε παραδεδεδεγμένες, «ευγενείς» καταβολές και παραδόσεις της, καθώς και το αξιακό φορτίο που αυτές εμπεριέχουν –αφού τα ανωτέρω στοιχεία επαναβεβαιώνονται κατηγορηματικά, ως θεμελιώδη χαρακτηριστικά και συστατικά της δικηγορίας.

(γ) Με συνέπεια στη γενική τάση εξορθολογισμού και προσαρμογής στη σημερινή πραγματικότητα, η οποία άλλωστε υπαγόρευσε την όλη αντίστοιχη νομοθετική μεταβολή, επιχειρείται διεξοδική και συνεκτική ρύθμιση του συνόλου των σύγχρονων μορφών άσκησης της δικηγορίας. Πολλά από τα στοιχεία της ρύθμισης αυτής διακρίνονται από ειλικρινή προοδευτική διάθεση και κινούνται στη σωστή κατεύθυνση (για την αντίθετη όψη, βλ. κατωτέρω, υπό «Β»), έτσι π.χ. η ειδική αιτιολογία στο σώμα του οικείου εγγράφου αποτελεί πλέον προϋπόθεση του κύρους της καταγγελίας της σύμβασης έμμισθης εντολής, η μονομερής βλαπτική μεταβολή ορίζεται ρητά ως μορφή καταγγελίας αυτής, επανεισάγεται (μετά την πρόσκαιρη κατάργησή του, με το ν. 3919/2011) αναθεωρημένο και «εκλογικευμένο» το σύστημα του αναλογικού καθορισμού της

ελάχιστης νόμιμης αμοιβής, ρυθμίζεται, έστω και ατελώς, η χρονοχρέωση κοκ.

(δ) Αναθεωρείται κατά τρόπο αρκετά ρεαλιστικό το όλο πλαίσιο λειτουργίας των δικηγορικών συλλόγων, χωρίς ωστόσο και πάλι να αλλοιώνεται η φυσιογνωμία και ο ρόλος τους. Μέσα στα πλαίσια αυτά, η θητεία προέδρων και διοικητικών συμβουλίων γίνεται τετραετής, εισάγονται περιορισμοί στην εκλογιμότητα για τις αντίστοιχες θέσεις (αν και ίσως υπέρμετρα αυστηροί ή δυσανάλογοι, μετά συνεκτίμηση όσων ισχύουν σε άλλους χώρους) στην κατεύθυνση της αποτροπής της συχνά παρατηρούμενης «εν τοις πράγμασι οιονεί ισοβιότητας» των αντιστοίχων αιρετών οργάνων, εισάγεται πρόβλεψη για το ενιαίο ψηφοδέλτιο και θεσμοθετείται το δικηγορικό δημοψήφισμα, ως εναλλακτική λύση έναντι της συνήθους δυσχέρειας διεξαγωγής γενικής συνέλευσης στου «μεγάλους» δικηγορικούς συλλόγους.

(ε) Επέρχονται πολλές και ουσιώδεις αλλαγές στο πειθαρχικό δίκαιο των δικηγόρων, τόσο σε ουσιαστικό, όσο και διαδικαστικό επίπεδο, οι οποίες, σε γενικές γραμμές τουλάχιστον, κατατείνουν να καταστήσουν αποτελεσματικότερη την άσκηση της αντίστοιχης δικαιοδοσίας των συλλόγων, εμπεδώνοντας έτσι το κύρος του δικηγορικού λειτουργήματος. Έτσι, το πειθαρχικό παράπτωμα οριοθετείται πληρέστερα και κατά τρόπο εγγύτερο στη σημερινή πραγματικότητα, η παραγραφή του επιμηκύνεται και εξομοιώνεται πρακτικά με εκείνη του ποινικού αδικήματος, διευρύνεται το φάσμα των πειθαρχικών ποινών και αναδιαρρυθμίζεται στο σύνολό της η πειθαρχική διαδικασία, ώστε να θεραπευθούν χρόνια κενά, ελλείψεις και αδυναμίες που είχαν παρατηρηθεί υπό το προηγούμενο νομικό καθεστώς και αποτελούσαν συχνά πηγές δυσλειτουργίας ή διαδικαστικής ακυρότητας.

[B/-] Θα αποτελούσε ωστόσο ατόπημα να μην εντοπίσει κανείς και τα (όχι λίγα ατυχώς) σημεία, όπου, στους αντίποδες, ο ΚΔ/2013 «οπισθοδρομεί» σε σχέση με τον ΚΔ/1954, τουλάχιστον όπως αυτός ίσχυε κατά την αντικατάστασή του (μετά δηλαδή τις επανειλημμένες

αλλαγές που είχε υποστεί στο διάβα των έξι σχεδόν δεκαετιών της ισχύος του). Στο ερώτημα βέβαια, αν η παλίνδρομη αυτή κίνηση οφείλεται σε «στενόκαρδη» στάση του νομοθέτη απέναντί στον κόσμο της δικηγορίας ή στη γενικότερη συγκυρία της Χώρας, αρμόζει μάλλον απάντηση υπέρ της δεύτερης εκδοχής: διότι, η σοβούσα οικονομική κρίση και το αντίστοιχο «μνημονιακό» θεσμικό περιβάλλον, εν μέσω των οποίων «αφίχθη» στο νομικό μας σύστημα η νέος Κώδικας, συνθέτουν αναμφίβολα ένα εξαιρετικά ακατάλληλο υπόστρωμα για μια τόσο σημαντική και αναγκαία νομοθετική αλλαγή, ιδίως σε όση έκταση αυτή αγγίζει απολαβές ή άλλα συναφή κεκτημένα μιας τόσο ευρείας και ενεργού κατηγορίας πολιτών, όσο το δικηγορικό σώμα. Ο ΚΔ/2013 λοιπόν, παρά τα πολλά θετικά στοιχεία του, αποτυπώνει εξ ίσου σημαντική συρρίκνωση δικαιωμάτων του δικηγόρου, οικονομικού προεχόντως χαρακτήρα. Η πραγματικότητα αυτή, εντεταγμένη στο γενικότερο πνεύμα της «απορρύθμισης» της εργασίας, που διακατέχει τελευταία την έννομη τάξη μας, βρίσκει στο νέο Κώδικα τις εξής κύριες εκφάνσεις:

(1^ο) Όπως ήδη συνέβη κατά την τελευταία φάση ισχύος του ΚΔ/1954 (μετά τη σχετική τροποποίηση που επέφερε ο ν. 3919/2011), με τον ΚΔ/2013 θεσπίζεται και πάλι καθολικής εφαρμογής έγγραφος τύπος για τις πάσης φύσεως συμφωνίες περί αμοιβής του δικηγόρου, χωρίς την παραμικρή διάκριση (ως προς τη μορφή της απασχόλησης κλπ.) -τύπος ο οποίος περαιτέρω είναι μάλιστα συστατικός της αντίστοιχης δικαιοπραξίας (αμφοτεροβαρούς σύμβασης). Τούτο περιιάγει το δικηγόρο κατά τη διεκδίκηση της συμφωνημένης αμοιβής του, στη συνήθη περίπτωση που απλώς εμπιστεύθηκε τον πελάτη του, παραλείποντας τη σύναψη σχετικού συμφωνητικού μαζί του, σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση, ενώ ταυτόχρονα τον εκθέτει σε φορολογικές περιπέτειες, αφού αφήνει την αρμόδια ελεγκτική αρχή ελεύθερη να εκλάβει, ότι αυτός, σε κάθε περίπτωση, εισέπραξε τη νόμιμη αμοιβή, εφόσον τέτοια προβλέπεται. Ταυτόχρονα, οι διατάξεις για τις κατώτατες νόμιμες κατ' αποκοπή αναλογικές αμοιβές που αναβιώνουν στον ΚΔ/2013 (βλ. ήδη παραπάνω, υπό «Α/γ»), δεν έχουν ωστόσο πλέον αναγκαστικό χαρακτήρα,

επιτρέπεται δε απόκλιση σε σχέση μ' αυτές χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό, με μόνη προϋπόθεση την τήρηση του ανωτέρω γενικού έγγραφου τύπου. Έτσι, ο ισχυρός οικονομικά και θεσμικά εντολέας (τράπεζα, ασφαλιστική εταιρεία, άλλη ανάλογη επιχείρηση ή οργανισμός κλπ.) μπορεί να εγκλωβίσει τους δικηγόρους που απασχολεί, με σχετικές συμφωνίες που θα συνάπτει μαζί τους νομότυπα, δηλαδή εγγράφως, και βέβαια θα μπορεί να καταγγείλει κατά το δοκούν και αζημίως, σε εξευτελιστικές αμοιβές, εκμεταλλευόμενος τις περιστάσεις –πράγμα άλλωστε κάθε άλλο παρά ασύνηθες στην πράξη. Και

(2^{ον}) Αν και γενικά ο ΚΔ/2013 ορθά κατατείνει στην αποτελεσματικότερη διασφάλιση της νομικής θέσης του έμμισθου δικηγόρου (βλ. ήδη ανωτέρω, υπό «Α/γ»), επιδεινώνει εν τούτοις σοβαρά και πολλαπλά την οικονομική του μεταχείριση. Στα πλαίσια αυτά, με εξαίρεση τους αντιστοιχώς απασχολούμενους σε δημόσιους φορείς (για τους οποίους ούτως ή άλλως ρητώς πλέον προνοούν διαχρονικά οι σχετικές με το εκεί γενικής ισχύος μισθολόγιο διατάξεις των ν. 4024/2011, 4354/2015 κλπ.), εξαλείφεται κάθε ουσιώδης πρόνοια σχετική με τα κατώτατα όρια αμοιβής των εμμίσθων δικηγόρων –αφήνονται επομένως και αυτοί απολύτως απροστάτευτοι απέναντι στις αδηφάγες διαθέσεις της «αγοράς»: διότι προφανώς η παραπομπή στις αποδοχές μισθωτών «αναλόγων επιστημονικών προσόντων», που επιχειρείται προς αντιστάθμιση της ανωτέρω εξάλειψης, δεν αποτελεί αξιόπιστη δικλείδα ασφαλείας. Για τους εμμίσθους μάλιστα δικηγόρους και δη αδιακρίτως, καταργείται (με τροποποίηση του νέου Κώδικα που επήλθε με τον ν. 4254/2013) ακόμη και η προηγουμένως θεσμοθετημένη δυνατότητα της οικειοθελούς αποχώρησης μετά τη συμπλήρωση ορισμένης προϋπηρεσίας, με ταυτόχρονη απόληψη αναλόγου μέρους της αποζημίωσης καταγγελίας -και τούτο μάλιστα μολονότι η αντίστοιχη δυνατότητα για τους κοινούς μισθωτούς επεβίωσε της «μνημονιακής λαίλαπας», όπως συχνά λέγεται. Από το ανωτέρω γενικό πλαίσιο οικονομικής συμπίεσης του έμμισθου δικηγόρου δεν «ξέφυγε» άλλωστε ούτε ο αμειβόμενος με πάγιο ποσό συνεργάτης άλλου συναδέλφου ή δικηγορικής εταιρείας δικηγόρος, αφού κι αυτός μπορεί πλέον ευχερώς

(με ειδική έγγραφη συμφωνία και εμπρόθεσμη κατάθεση αυτής στον οικείο σύλλογο) να στερηθεί της στοιχειώδους προστασίας (μισθολογικής, αλλά και ασφαλιστικής) που διαφορετικά θα του παρείχε η νομολογιακά παγιωμένη υπαγωγή του καθεστώς έμμισθης εντολής.

Εν κατακλείδι, θα ήταν άδικο να μην αναγνωρίσει κανείς τη σημαντική συνεισφορά του νέου Κώδικα στην προσαρμογή της δικηγορίας στις απαιτήσεις της σύγχρονης «παγκοσμιοποιημένης», άκρως ανταγωνιστικής και αενάως μεταβαλλόμενης γενικότερης οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας, διατηρώντας παράλληλα αλώβητη την ταυτότητα του δικηγόρου ως «υπερασπιστή του δικαίου» και «προστάτη των αδυνάτων», με εδραιωμένη θεσμικά θέση. Ας μη διαλάθει ωστόσο της προσοχής μας παράλληλα, ότι και αυτή η προσπάθεια του νομοθέτη παρουσιάζει τα συνήθη ελαττώματα πολλών άλλων ανάλογων «μεταρρυθμίσεων», που, αν και αναγκαίες για την ευνομία της Χώρας μας, είχαν την «ατυχία» να ενταχθούν στο ίδιο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της «κρίσης», δεν μπόρεσαν λοιπόν να ξεφύγουν εντελώς από το «σύνδρομο μίζεριας» που τούτο αποπνέει. Διότι, το Δίκαιο γενικά –ας μην το ξεχνούμε– αποτυπώνει και αυτό τους κοινωνικούς συσχετισμούς που το παράγουν, έστω και αν παρουσιάζει έναντι εκείνων ικανή δόση σχετικής αυτονομίας.

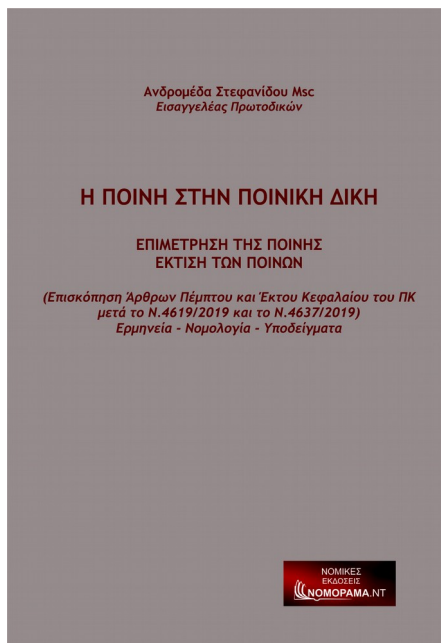
Αθήνα,
Παναγιώτης Χ. Κατσαρός
Δικηγόρος

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ 2020

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ

ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ
ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ ΕΡΜΗΝΕΙΑ. ΣΧΟΛΙΑ. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.
Ενημέρωση μέχρι και τον Ν. 4637/2019

**Ευαγγελάτος Ιωάννης, Πρόεδρος
Πρωτοδικών
Ποινικό Δίκαιο Ανηλίκων
(μετά το Ν.4619/2019 και το Ν.4637/2019)
Σελ. 310 τιμή 30 ευρώ**

Στεφανίδου Ανδρομέδα, Εισαγγελέας

Πρωτοδικών

Η ΠΟΙΝΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΗ

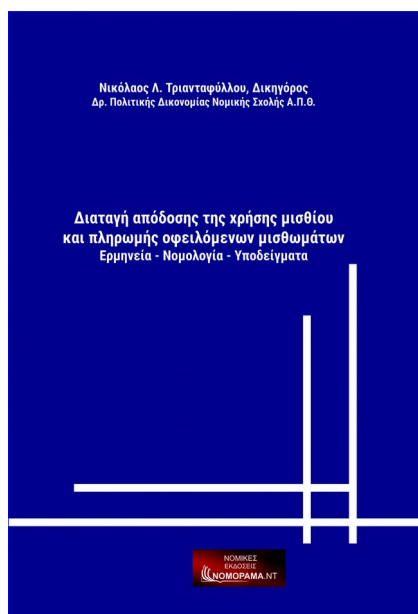
ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

ΕΚΤΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ

(Επισκόπηση Άρθρων Πέμπτου και Έκτου Κεφαλαίου του ΠΚ μετά το Ν.4619/2019 και το Ν.4637/2019)

Ερμηνεία-Νομολογία-Υποδείγματα

Σελ.240, τιμή 32 ευρώ

Τριανταφύλλου Νικόλαος, Δικηγόρος

Δρ. Πολιτικής Δικονομίας Νομικής Σχολής

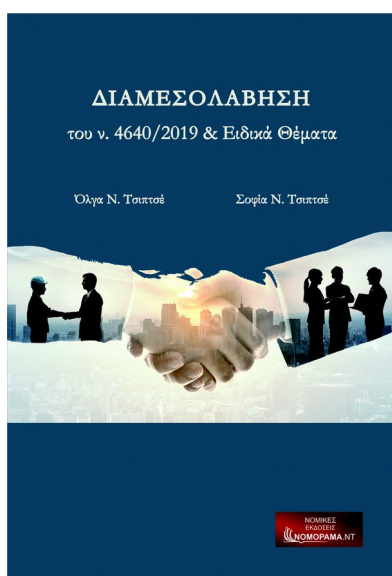
Α.Π.Θ.

Διαταγή απόδοσης της χρήσης μισθίου

και πληρωμής οφειλόμενων μισθωμάτων

Ερμηνεία – Νομολογία – Υποδείγματα

Σελ. 240 τιμή 35 ευρώ

Τσιπτσέ Όλγα- Τσιπτσέ Σοφία. Δικηγόροι-

Διαμεσολαβητές : Διαμεσολάβηση του Ν.

4640/2019 & Ειδικά Θέματα

Σελ. 260 τιμή 32 ευρώ

ΤΣΙΠΡΟΥ ΟΛΓΑ-ΚΩΣΤΟΥΛΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

Η συμμόρφωση με το Γενικό κανονισμό
προστασίας δεδομένων

GDPR EU 2016/679

Πρακτικά ζητήματα-Υποδείγματα
Σελ 210 τιμή 28 ευρώ